

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustilain muuttamisesta (HE 67/2023 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Liisi Hakalisto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Jenni Nuutinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Kati Kaplin-Sainio, Opetushallitus
- kehittämispäällikkö Jarkko Lahtinen, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Minttu Ilveskivi, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustilain.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustilain tietovarantoa koskevaa sääntelyä siten, että kuntien ja kuntayhtymien olisi tallennettava tietovarantoon varhaiskasvatustilain annettavan tuen ja tukipalveluiden hallintopäätösten lukumäärät. Esityksen mukaan kunta tai kuntayhtymä tallentaisi lapsen iän perusteella jaoteltuina lukumäärätiedot hallintopäätöksistä, joiden perusteella lapsi saa varhaiskasvatustilain tehostettua tai erityistä tukea taikka yleisen tuen tukipalveluita. Tiedonkeruu kattaisi kaikki Manner-Suomen kunnat ja yksityiset palveluntuottajat.

Esityksen tavoitteena on parantaa varhaiskasvatustilain koskevaa tietopohjaa, kun varhaiskasvatustilain tietovarannosta olisi saatavilla määrällistä tietoa kuntien ja kuntayhtymien tekemistä hallintopäätöksistä varhaiskasvatustilain tukeen ja eri tukimuotoihin liittyen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2023 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Opetushallituksen ylläpitämä varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda sisältää tietoja varhaiskasvatuksesta Manner-Suomen osalta. Kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset varhaiskasvatuksen palveluntuottajat tallentavat Vardaan varhaiskasvatustoimijan ja toimipaikkojen, lasten ja heidän huoltajiensa sekä työntekijöiden tietoja. Vardasta ja sinne tallennettavista tietosisällöistä säädetään varhaiskasvatuslain 65—73 §:ssä.

Varhaiskasvatuslain 15 a—15 e §:ssä säädetään oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Varhaiskasvatuksessa annettavan tuen tietoja ei tällä hetkellä tallenneta Varda-tietovarantoon eikä tuesta tehdä systemaattista, säännöllistä tai keskitettyä tilastointia. Esityksen tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatuksen tuen tiedonkeruuta siten, että kuntien ja kuntayhtymien tekemistä varhaiskasvatuksen eri tukimuotoihin liittyvistä hallintopäätöksistä saadaan säännöllisesti ajantasaista määrällistä tietoa. Tietoa voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen valtakunnallisessa ja alueellisessa suunnittelussa, ohjauksessa, seurannassa, arvioinnissa, tilastoinnissa ja tutkimuksessa sekä viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisessa.

Esityksen tavoitteena on parantaa varhaiskasvatusta koskevaa tietopohjaa. Varhaiskasvatuksen tukeen liittyviä tietoja on tarkoitus hyödyntää mm. varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon seurannassa ja ohjauksessa. Tiedonkeruun avulla voidaan tunnistaa esimerkiksi mahdollinen alueellinen vaihtelu päätöksenteossa sekä saada tietoa kunnallisten ja yksityisten palveluntuottajien tuen järjestämisestä. Tiedonkeruusta saadun tiedon pohjalta voidaan myös arvioida, miten hallintopäätösten määrät kehittyvät tulevina vuosina.

Sivistysvaliokunta pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina. Esitys liittyy osaltaan myös varhaiskasvatuslain kokonaisuudistuksen käsittelyn yhteydessä hyväksytyyn eduskunnan lausumaan (EV 195/2021 vp), jossa eduskunta edellyttää mm., että lapsen tuen toteutumista ja resursointia varhaiskasvatuksessa seurataan ja sen pohjalta lapsen tukea koskevan sääntelyn muutostarpeista tehdään selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tiedonkeruun sisältö

Esityksen mukaan kunta tai kuntayhtymä tallentaa lapsen iän perusteella jaotellut lukumäärätiedot hallintopäätösten määristä, joiden perusteella lapsi saa varhaiskasvatuksessa tehostettua tai erityistä tukea taikka yleisen tuen tukipalveluita. Laissa ehdotetaan säädettäväksi kuntien ja kuntayhtymien tallennusvelvoitteen sisällöstä, ja Opetushallituksella on varhaiskasvatuslain 68 §:n 3 momentin nojalla ja ehdotetun 70 §:n 5 momentin sallimissa puitteissa oikeus antaa määräyksiä tietovarannon tietojen ajantasaisuudesta.

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esiin, että pelkkä tehostetun ja erityisen tuen tai yleisen tuen tukipalveluiden hallintopäätösten lukumäärä ei vielä anna riittävästi tietoa siitä, millaista tukea lap-

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2023 vp

si on saanut milläkin tuen tasolla, ja että ehdotettua tarkemmalla tiedonkeruulla mahdollistettaisiin lasten tuen tarpeiden parempaa ennakkointia. Toisaalta asiantuntijakuulemisessa on muistutettu, että jo hallituksen esityksen mukaisen muutoksen myötä hallintotyö väistämättä lisääntyy ja kustannukset kasvavat.

Hallituksen esityksen mukaan valmisteluvaiheessa katsottiin, että laajempi ja yksityiskohtaisempi tiedonkeruu saattaisi kehittää varhaiskasvatuksesta annettavan tuen tietopohjaa esitettyä paremmin. Tämä voisi osaltaan edistää varhaiskasvatuksesta annettavan tuen seuranta- ja kehittämistä, ja näin parantaa lapsen oikeuksien toteutumista. Yksityiskohtaisemman tiedonkeruun haasteena ovat kuitenkin lasten tietosuojaan liittyvät ongelmat. Mitä tarkemmalla tasolla tietoa kerätään, sitä helpompi yksittäinen lapsi on tietojoukosta välillisesti tunnistaa etenkin lapsimäärältään pienillä varhaiskasvatustoimijoilla. Lisäksi varhaiskasvatustoimijat toivat tiedonkeruuseen liittyvissä keskusteluissa esille, ettei ehdotetulla toimeenpanon aikataululla pysty toteuttamaan yksityiskohtaisempaa tiedonkeruuta.

Saadun selvityksen mukaan valmistelussa huomioon otettuja keinoja kuntien työmäärän minimoimiseksi ovat olleet mm. se, että 1) tiedonkeruu toteutetaan tarpeeksi harvoin ja niin suppeana kuin mahdollista tarkoitustaan varten, 2) tallentaminen tehdään kuntatasolla, jolloin tallennettavaa tietoa ei tarvitse eritellä tarkemmalle toimipaikkatasolle, ja 3) Opetushallitus tekee tallentamisen tueksi selkeät ohjeistukset ja antaa myös muuta tukea. Lisäksi tuen tietojen tallentaminen tehdään varhaiskasvatustoimijoille entuudestaan tutulla järjestelmällä. Kaikkien kuntien on mahdollista tallentaa tuen tiedot Vardaan maksuttoman käyttöliittymän kautta.

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, sitä valmisteltaessa on jouduttu tekemään valintoja painotuksissa, jotka koskevat tietosisällön laajuutta, lasten tietosuojaa sekä kunnille aiheutuvaa hallinnollista työkuormaa. Valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ratkaisuja tarkoituksenmukaisina.

Sivistysvaliokunta painottaa, että tietojen tallentamista koskevan uuden sääntelyn ei tule kasvatata varhaiskasvatuksen kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivien työkuormaa, jotta hallinnollinen lisätehtävä ei vaikuta lasten kanssa toimimiseen käytettävään aikaan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 67/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2023 vp

Helsingissä 16.11.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen